

Secția a treia

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 33762/05
prezentată de **Gheorghe ERIMESCU** împotriva României

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 18 ianuarie 2011 într-o cameră compusă din: Elisabet Fura, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, *judecători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

În fapt

1. Reclamantul, Gheorghe Erimescu, este resortisant român, născut în 1949 și locuiește în Timișoara. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Reclamantul este fostul director comercial al unei societăți de stat de furnizare a energiei electrice, S. Acesta a fost acuzat împreună cu circa alte 20 de persoane de săvârșirea mai multor infracțiuni economice privind achiziții publice ilegale.

Arestarea preventivă a reclamantului

3. Prin ordonanța din 4 aprilie 2005, procurorul a început urmărirea penală împotriva reclamantului și a altor cinci persoane, în urma anchetelor preliminare care au condus autoritățile la convingerea că directorul general al societății S. dispusese reclamantului și altor directori să falsifice documentele de achiziție pentru bunuri cumpărate de la societăți private, încălcând legislația națională privind achizițiile publice. Reclamantul a fost audiat la aceeași dată și a recunoscut că, în 2003, societatea S. a cumpărat cantități importante de bunuri de la patru societăți private, în lipsa unei proceduri de achiziții publice. Acesta a recunoscut că, în 2003, a fost pus de unul dintre coînculpați să dispună plata facturilor bunurilor și să completeze actele administrative. Acesta a mai precizat că nu a avut curajul să îl informeze pe directorul general că prețul produselor era foarte mare și că a trebuit să falsifice documentele de achiziție antedatându-le.

4. Reclamantul a fost reținut de procuror pentru 24 de ore, la 7 aprilie 2005, ora 1 p.m.

5. La 8 aprilie 2005, procurorul a emis un mandat de arestare pentru 29 de zile pentru patru acuzați, inclusiv reclamantul. Procurorul a precizat că reclamantul a încercat să falsifice dovezile după începerea urmăririi penale împotriva directorului general al societății S.

6. La aceeași dată, la o oră neprecizată, Tribunalul Timiș a început audierea cererii procurorului de arestare preventivă a celor patru inculpați.

7. Aceștia, inclusiv reclamantul, au fost informați asupra motivelor pentru care erau chemați în fața instanței; au fost luate declarații de la fiecare dintre ei și consemnate în scris.

Avocatul fiecăruia dintre cei patru acuzați a luat cuvântul, prezentând argumentele apărării. Reprezentantul reclamantului a solicitat respingerea cererii procurorului, argumentând că nu exista nicio dovadă de prejudiciu material și că unul dintre coinculpați i-a obligat pe ceilalți angajați să falsifice documentele referitoare la achizițiile publice. Ulterior, fiecare acuzat a dat o declarație, reclamantul solicitând să fie eliberat.

8. După examinarea dovezilor și analizarea argumentelor părților, tribunalul a pronunțat o încheiere la aceeași dată, aprobând cererea procurorului. Motivele pentru a dispune arestarea preventivă a celor patru acuzați erau următoarele: faptul că pedeapsa închisorii prevăzută de lege pentru infracțiunile săvârșite era mai mare de patru ani, faptul că inculpații au abuzat de funcțiile publice care le-au fost conferite, valoarea ridicată a prejudiciului material și faptul că inculpații încercaseră să falsifice dovezi. În acest sens, instanța a reținut că, după începerea urmăririi penale, inculpații intenționaseră să prezinte procese-verbale falsificate ale ședințelor comisiei de evaluare a ofertelor de licitație publică.

9. Recursul împotriva încheierii menționate a fost respins prin hotărârea definitivă a Curții de Apel Timișoara din 13 aprilie 2005, cu aceeași motivare.

10. Arestarea preventivă a reclamantului a fost prelungită periodic prin încheierile tribunalului din 3 mai, 2 iunie, 23 iunie, 20 iulie 2005 (recursuri respinse de Curtea de Apel Timișoara la 6 mai, 8 iunie, 27 iunie și, respectiv, 22 iulie 2005).

11. Motivațiile instanțelor interne în decursul perioadei au fost similare celor menționate; s-a făcut, de asemenea, referire la necesitatea finalizării anchetei, prin identificarea tuturor persoanelor implicate în activitățile infracționale respective, luarea unor declarații de la martori, reaudierea inculpaților, completarea rapoartelor financiare și contabile etc. Până la încheierea perioadei, pe măsură ce ancheta s-a extins și asupra altor persoane, încheierile de mai sus erau dispuse împotriva a zece persoane.

12. La 8 august 2005, procurorul a întocmit rechizitoriu pentru trimiterea în judecată a 24 de persoane, inclusiv a reclamantului. Rechizitoriul, lung de 190 de pagini și bazat pe dovezi structurate în 29 de dosare având fiecare circa 400 de pagini, a încheiat o anchetă asupra a 44 de persoane, angajați ai societății de stat în cauză și ai celor patru societăți private, furnizoare ale bunurilor achiziționate pretins contrar legii privind achizițiile publice.

13. Cauza a fost apoi retrimisă Tribunalului Timiș. Primul termen, 15 august 2005, a fost amânat, în urma cererii formulate de unii inculpați. La termenul din 17 august 2005, tribunalul a verificat din oficiu legalitatea arestării preventive dispuse în privința a zece inculpați. În urma audierii argumentelor părților, instanța a concluzionat că motivele care justificau arestarea preventivă a acestora erau actuale și a decis extinderea arestării pe o perioadă de 60 de zile. Următorul termen a fost stabilit la 17 octombrie 2005.

14. La 23 august 2005, Curtea de Apel Timișoara a confirmat hotărârea, subliniind că eliberarea inculpaților ar perturba ordinea publică, dat fiind caracterul organizat al faptelor pretinse și faptul că unii dintre ei, inclusiv reclamantul, au încercat să falsifice dovezi în timpul desfășurării anchetei.

15. La 27 septembrie 2005, procurorul a depus o cerere pentru amânarea termenului din 6 octombrie, pentru a examina legalitatea arestării preventive.

16. Prin încheierea din 6 octombrie 2005, tribunalul a menținut arestarea preventivă. În urma recursului inculpaților, prin hotărârea finală din 18 octombrie 2005, curtea de apel a anulat hotărârea atacată pe motivul unei erori de procedură și a dispus eliberarea imediată a tuturor inculpaților. Reclamantul a fost repus în libertate la aceeași dată.

17. Din dosar rezulta că procedura penală pe fond este încă pendinte.

B. Dreptul intern relevant

18. Dispozițiile relevante din Codul român de procedură penală, astfel cum erau în vigoare la vremea faptelor, sunt următoarele:

Art. 148

„(1) Măsura arestării inculpatului poate fi luată dacă sunt întrunite condițiile [...] numai în vreunul din următoarele cazuri:

[...]

d) sunt date suficiente că inculpatul a încercat să zădărnicească aflarea adevărului, prin influențarea unui martor sau expert, distrugerea ori alterarea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte;

[...]

h) inculpatul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, iar lăsarea sa în libertate ar prezenta un pericol pentru ordinea publică. [...]”

Capete de cerere

19. Reclamantul se plânge, în temeiul art. 5 § 3 din convenție, că arestarea sa preventivă a fost excesiv de îndelungată, din perspectiva motivării standard și neindividualizate prezentate de instanțele interne pentru prelungirea arestării sale. Acesta declară totodată că instanțele interne nu au ținut seama de argumentele invocate de el împotriva arestării sale.

20. Acesta se plânge, în temeiul art. 5 § 1 din convenție, că la 8 aprilie 2005 a fost lipsit de libertate în mod ilegal între 1 p.m. și 4.30 p.m., fiind reținut încătușat în arestul Tribunalului Timiș în așteptarea pronunțării unei încheieri care urma să stabilească dacă cererea procurorului pentru a dispune arestarea sa preventivă va fi aprobată de instanță.

În drept

21. Reclamantul invocă încălcarea art. 5 § 3 din convenție în sensul că arestarea sa preventivă a depășit termenul rezonabil. Partea relevantă a acestei dispoziții prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol [...] are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

22. Guvernul argumentează că durata arestării preventive nu poate fi considerată excesivă, date fiind complexitatea cazului și diligența demonstrată de autorități în instrumentarea cazului. Guvernul a adăugat că instanțele interne au oferit „motive relevante și suficiente” pentru menținerea măsurii arestării.

23. Reclamantul nu a prezentat observații în termenul stabilit de Curte.

24. Conform jurisprudenței Curții, evaluarea aspectului rezonabil al unei perioade de arestare nu se poate face *in abstracto*. Măsura în care este rezonabil ca un acuzat să rămână în arest se evaluează în fiecare caz, potrivit caracteristicilor speciale ale acestuia. Arestarea prelungită poate fi justificată într-un caz numai dacă există indicații clare ale unei necesități reale de interes public care, în pofida prezumției de nevinovăție, are o pondere mai importantă decât regula respectării libertății individului (a se vedea, printre altele, *W. împotriva Elveției*, 26 ianuarie 1993, pct. 30, serie A nr. 254-A).

25. Jurisprudența convenției a elaborat patru motive fundamentale acceptabile pentru a justifica arestarea preventivă al unui acuzat suspectat de săvârșirea unei infracțiuni: riscul ca acuzatul să nu se înfățișeze la proces (a se vedea *Stögmüller împotriva Austriei*, 10 noiembrie 1969, pct. 15, seria A. nr. 9); riscul că acuzatul, în caz de eliberare, va acționa pentru a prejudicia administrarea justiției (a se vedea *Wemhoff împotriva Germaniei*, 27 iunie 1968,

pct. 14, seria A nr. 7), va comite alte ilegalități (a se vedea *Matznetter împotriva Austriei*, 10 noiembrie 1969, pct. 9, seria A. nr. 10) sau va cauza dezordine publică (a se vedea *Letellier împotriva Franței*, 26 iunie 1991, pct. 51, seria A. nr. 207).

26. Mai mult, Curtea reiterează că este de competența în primul rând a autorităților judiciare naționale să se asigure că, într-un anumit caz, arestarea preventivă al acuzatului nu depășește un termen rezonabil. În acest sens, autorităților trebuie să examineze toate faptele care indică sau infirmă existența unei necesități reale de interes public care justifică, ținând seama de principiul prezumției de nevinovăție, o abatere de la regula respectării libertății individului și să le prezinte în deciziile lor privind respingerea cererilor de eliberare. În esență, în baza motivelor prezentate în deciziile respective și a faptelor stabilite, menționate de reclamant în recursurile sale, Curții i se solicită să decidă dacă a fost încălcat sau nu art. 5 § 3 din convenție [a se vedea *McKay împotriva Regatului Unit (GC)*, nr. 543/03, pct. 43, 6 octombrie 2006].

27. Persistența suspiciunii rezonabile că persoana arestată a comis o infracțiune este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea arestării prelungite, însă după un interval de timp aceasta nu mai este suficientă. În astfel de cazuri, Curtea trebuie să stabilească dacă celelalte justificări oferite de autoritățile judiciare au justificat în continuare privarea de libertate. În cazul în care aceste justificări sunt „relevante” și „suficiente”, Curtea trebuie de asemenea să stabilească dacă autoritățile naționale competente au demonstrat o „diligență specială” în desfășurarea procedurilor (a se vedea *Labita împotriva Italiei*, nr. 26772/95, pct. 25, CEDO 2000-IV).

28. În prezenta cauză, arestarea preventivă a reclamantului a durat de la 7 aprilie până la 18 octombrie 2005, ajungând astfel la un total de 6 luni și 11 zile. Având în vedere natura complexă a cazului, respectiva durată nu pare *per se* a fi excesivă (a se vedea, *per a contrario*, *Tiron împotriva României*, nr. 17689/03, pct. 35, 7 aprilie 2009). Cu toate acestea, Curtea trebuie să verifice dacă instanțele naționale au prezentat „motive relevante și suficiente” ca să justifice arestarea preventivă a reclamantului pe întreaga durată.

29. În această privință, Curtea constată că arestarea preventivă a reclamantului a fost supravegheată de autoritățile judiciare competente la intervalele prevăzute de lege. Deciziile privind dispunerea și prelungirea arestării preventive s-au bazat pe mai multe motive. În primul rând, autoritățile naționale s-au bazat pe suspiciunea rezonabilă că reclamantul a săvârșit infracțiunile de care a fost ulterior învinuit. În continuare, autoritățile naționale s-au bazat pe faptul că reclamantul a încercat să falsifice dovezile după începerea urmăririi penale. În lumina propriilor declarații ale reclamantului către organele de anchetă, Curtea acceptă faptul că instanțele interne au avut motive suficiente pentru a crede că exista un risc real sau concret că, în caz de punere în libertate, reclamantul ar încerca din nou să falsifice dovezile sau ar putea face presiuni asupra martorilor.

Curtea reține, de asemenea, celelalte motive invocate de autoritățile naționale (*supra*, pct. 8, 11 și 14), care luate împreună par să constituie motive valide pentru a justifica arestarea preventivă a reclamantului.

30. Deși unele dintre deciziile pentru prelungirea arestării preventive au reiterat motivarea din deciziile anterioare, Curtea ține cont și de faptul că toate aceste decizii au fost luate într-un interval de timp destul de scurt, de 6 luni. Nu se poate considera că motivarea inițială și-a pierdut relevanța în acest interval.

31. Mai mult, Curtea este mulțumită de faptul că instanțele interne, în deciziile de revizuire a necesității prelungirii arestării reclamantului, nu s-au bazat pe motive stereotipe (a se vedea, *per a contrario*, *Calmanovici împotriva României*, nr. 42250/02, pct. 97, 1 iulie 2008). Deciziile în cauză detaliază suspiciunile la adresa fiecăruia dintre acuzați cu privire la infracțiunile prezumtiv săvârșite, inclusiv tentativele de falsificare a dovezilor, și fac trimitere la dovezile pe care se bazează suspiciunile respective.

32. Considerentele de mai sus sunt suficiente pentru concluzia Curții că motivele oferite pentru arestarea preventivă a reclamantului erau „relevante” și „suficiente” pentru a

justifica ținerea acestuia în arest în perioada în cauză.

33. Prin urmare, rămâne de stabilit dacă autoritățile naționale au demonstrat o „diligență specială” în desfășurarea procedurilor.

În această privință, Curtea observă că ancheta era destul de complexă, având în vedere caracterul infracțiunilor, numărul de persoane acuzate, procedurile probatorii ample și aplicarea unor măsuri speciale necesare în cazurile de crimă organizată. De asemenea, reiese că ancheta a devenit mai complexă pe măsură ce se desfășura, demonstrând implicarea în activitățile infracționale a multor alte persoane, necesitând așadar interogarea suplimentară a unor noi persoane acuzate, confruntări între inculpați, colectarea de informații financiare suplimentare de la toate societățile private care au livrat bunurile în litigiu.

În aceste împrejurări, Curtea constată că autoritățile au acționat cu diligența necesară în instrumentarea cazului. Astfel, rechizitoriul a fost întocmit în termen de 4 luni de la data arestării reclamantului, iar după ce cauza a fost repartizată tribunalului, termenele s-au desfășurat la intervale rezonabile. Prin urmare, Curtea concluzionează că autoritățile naționale au dat dovadă de diligență în desfășurarea procedurilor.

34. Rezultă că, în circumstanțele prezentei cauze, autoritățile nu au omis să ofere o justificare suficientă și relevantă pentru prelungirea arestării reclamantului și să instrumenteze cauza cu diligență.

35. În consecință, Curtea concluzionează că acest capăt de cerere este inadmisibil deoarece este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și trebuie respins în temeiul art. 35 § 4 din convenție.

36. Reclamantul a declarat, de asemenea, că în data de 8 aprilie 2005 a fost privat de libertate în mod ilegal între orele 1 p.m. și 4.30 p.m.

37. După examinarea argumentelor reclamantului în lumina tuturor elementelor de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, nu reiese nicio pretinsă încălcare a drepturilor și libertăților stabilite în convenție.

38. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie declarat inadmisibil în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Elisabet
Președinte

Fura